

LÝ LUẬN VÀ ĐỊNH HƯỚNG TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM GIÁO DỤC VĂN HÓA SEN CHO HỌC SINH TIỂU HỌC TẠI TỈNH ĐỒNG THÁP

Nguyễn Minh Luân, Nguyễn Hoàng Nam, Nguyễn Minh Phương, Huỳnh Hồng Hạnh
Trường Đại học Đồng Tháp
Email: nmluon@dthu.edu.vn

Tóm tắt: Bài tham luận xuất phát từ yêu cầu đổi mới giáo dục theo Nghị quyết 29-NQ/TW và Chương trình GDPT 2018, trong đó nhấn mạnh phát triển phẩm chất, năng lực học sinh thông qua hoạt động trải nghiệm và giáo dục địa phương, đồng thời trước nguy cơ mai một các giá trị văn hóa truyền thống trong bối cảnh toàn cầu hóa. Với đặc thù Đồng Tháp là “đất sen hồng”, văn hóa sen là nguồn tư liệu giáo dục giàu tiềm năng nhưng hiện nay học sinh tiểu học còn hiểu biết hạn chế, các hoạt động trải nghiệm về sen còn rời rạc, giáo viên lúng túng về nội dung, hình thức và đánh giá. Từ thực tiễn công tác tại địa phương, người nghiên cứu mong muốn hệ thống hóa cơ sở lý luận và đề xuất định hướng tổ chức hoạt động trải nghiệm giáo dục văn hóa sen cho học sinh tiểu học, qua đó góp phần bổ sung lý luận và gợi mở giải pháp thực tiễn cho các trường tiểu học ở Đồng Tháp và những địa phương có điều kiện tương đồng.

Từ khóa: Hoạt động trải nghiệm, văn hoá sen, giáo dục địa phương.

THEORY AND ORIENTATIONS FOR ORGANIZING EXPERIENTIAL ACTIVITIES IN LOTUS CULTURAL EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN DONG THAP PROVINCE

Abstract: The paper originates from the requirement for educational innovation under Resolution No. 29-NQ/TW and the 2018 General Education Program, which emphasize the development of students' qualities and competencies through experiential activities and local education, while also addressing the risk of erosion of traditional cultural values in the context of globalization. With the distinctive characteristic of Đồng Tháp as the “Pink Lotus Land,” lotus culture constitutes a rich and promising source of educational material; however, at present, primary school students still have limited understanding of it, experiential activities related to lotus culture remain fragmented, and teachers encounter difficulties in terms of content, forms of implementation, and assessment. From the practical context of local educational work, the researcher seeks to systematize the theoretical foundations and propose orientations for organizing experiential activities in lotus cultural education for primary school students, thereby contributing to the enrichment of theoretical discourse and suggesting practical solutions for primary schools in Đồng Tháp and in other localities with similar conditions.

Keywords: Experiential activities, Lotus Culture, Local Education.

Nhận bài: 08/03/2026

Phản biện: 08/04/2026

Duyệt đăng: 12/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục tiểu học giữ vai trò đặt nền móng cho sự hình thành và phát triển nhân cách học sinh. Ở giai đoạn này, các em không chỉ tiếp thu tri thức bước đầu về thế giới xung quanh, mà quan trọng hơn là được hình thành những phẩm chất, giá trị sống và thái độ đối với bản thân, gia đình, quê hương, đất nước. Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, giáo dục văn hóa, đặc biệt là giá trị văn hóa địa phương, trở thành một yêu cầu cấp thiết, góp phần xây dựng bản sắc cho nhà trường và cộng đồng.

Đồng Tháp nói riêng và vùng Đồng bằng sông Cửu Long nói chung được biết đến như “xứ sở sen hồng”. Cây sen không chỉ là sản vật tự nhiên mà còn là biểu tượng văn hóa với nhiều lớp ý nghĩa: thuần khiết, kiên cường, vươn lên khỏi bùn lầy; gắn với lao động sản xuất, ẩm thực, nghệ thuật, lễ hội, ca dao, tục ngữ... Việc đưa “văn hóa sen” vào nhà trường tiểu học thông qua các hoạt động trải nghiệm có ý nghĩa quan trọng trong việc giáo dục

tinh yêu quê hương, ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc, hình thành lối sống đẹp cho học sinh.

Từ góc độ lý luận, giáo dục văn hóa sen không tách rời mà nằm trong văn hóa nhà trường – hệ thống các giá trị vật chất và tinh thần được tạo lập và duy trì trong quá trình hoạt động của tập thể sư phạm và học sinh. Xây dựng văn hóa nhà trường là một nhiệm vụ cốt lõi của quản lý giáo dục hiện đại, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện.

Bài viết này phân tích cơ sở lý luận của hoạt động giáo dục văn hóa sen thông qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học, làm rõ: khái niệm, mục tiêu, nội dung, nguyên tắc, hình thức và vai trò các lực lượng giáo dục trong quá trình tổ chức thực hiện.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về giáo dục văn hóa sen qua hoạt động trải nghiệm

2.1.1. Khái niệm văn hóa sen

Xét theo nghĩa rộng, văn hóa là hệ thống các

giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo, tích lũy trong quá trình tương tác với tự nhiên và xã hội. Trên nền tảng đó, văn hóa sen có thể được hiểu là toàn bộ những giá trị, biểu tượng, tri thức, kỹ năng, phong tục, tập quán, sản phẩm vật chất và tinh thần gắn với cây sen và nghề trồng sen trong đời sống cộng đồng.

Ở Đồng Tháp, văn hóa sen biểu hiện qua: Không gian sinh thái (đầm sen, cánh đồng sen, làng nghề sen); Sản phẩm vật chất (ngó sen, hạt sen, trà sen, ẩm thực từ sen, sản phẩm thủ công mỹ nghệ); Giá trị tinh thần – biểu tượng (sen trong thơ ca, âm nhạc, mỹ thuật, trong hình tượng “gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn”, trong lễ hội và du lịch); Những tri thức dân gian, kỹ năng lao động sản xuất, kinh nghiệm ứng xử hài hòa với tự nhiên.

Như vậy, văn hóa sen vừa mang tính vật thể, vừa mang tính phi vật thể; là một “kho học liệu sống” rất phong phú để nhà trường khai thác vào hoạt động giáo dục cho học sinh tiểu học.

2.1.2. Hoạt động trải nghiệm trong giáo dục tiểu học

Theo tinh thần chương trình giáo dục phổ thông mới, hoạt động trải nghiệm, trải nghiệm sáng tạo là con đường giúp học sinh học thông qua việc làm thật, tình huống thật, gắn với bối cảnh địa phương. Hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học thường mang các đặc điểm: Có mục tiêu giáo dục rõ ràng về nhận thức, thái độ, kỹ năng; Diễn ra dưới hình thức học sinh được “làm – quan sát – suy ngẫm – khái quát hóa – vận dụng”; Tạo điều kiện cho học sinh tham gia chủ động, được lựa chọn, được bộc lộ cảm xúc; Kết hợp giữa học tập trong lớp, ngoài lớp, trong nhà trường và ngoài cộng đồng. Với lứa tuổi tiểu học, trải nghiệm phù hợp với đặc điểm tâm lý “ưa hoạt động, thích khám phá, tư duy còn mang tính cụ thể – trực quan”, vì thế hiệu quả giáo dục thường sâu và bền hơn so với việc chỉ nghe giảng lý thuyết.

2.1.3. Mối quan hệ giữa văn hóa nhà trường và giáo dục văn hóa sen

Văn hóa nhà trường được xem là hệ thống các giá trị, chuẩn mực, niềm tin và cách thức ứng xử đặc trưng, làm nên bản sắc riêng của mỗi cơ sở giáo dục, thể hiện trong môi trường vật chất và tinh thần, trong mối quan hệ giữa các thành viên nhà trường.

Giáo dục văn hóa sen qua hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học vừa là một nội dung cụ thể của giáo dục văn hóa, vừa góp phần làm giàu thêm

văn hóa nhà trường: Hình thành ở học sinh những giá trị cốt lõi như: yêu thiên nhiên, yêu lao động, tinh thần vượt khó, trong sáng, bền bỉ như hoa sen; Tạo dựng hình ảnh nhà trường gắn với bản sắc địa phương, với biểu tượng sen – từ không gian xanh (trồng sen trong khuôn viên), đến các sự kiện, ngày hội, hoạt động nghệ thuật; Thúc đẩy mối liên hệ nhà trường – gia đình – cộng đồng thông qua các chương trình trải nghiệm tại làng nghề sen, khu du lịch sen, mô hình kinh tế sen.

2.2. Mục tiêu và nội dung nghiên cứu giáo dục văn hóa sen cho học sinh tiểu học

2.2.1. Mục tiêu

Hoạt động giáo dục văn hóa sen cho học sinh tiểu học thông qua trải nghiệm hướng tới các mục tiêu chủ yếu sau: (1) Về nhận thức Học sinh hiểu được những đặc điểm cơ bản của cây sen, quy trình nuôi trồng, thu hoạch, chế biến sản phẩm từ sen; Nhận biết được ý nghĩa của sen trong đời sống văn hóa dân tộc, trong lịch sử, văn học nghệ thuật, trong đời sống tinh thần người dân Đồng Tháp; (2) Về thái độ và giá trị: Hình thành tình yêu quê hương, niềm tự hào về “xứ sở sen hồng”; Bồi dưỡng phẩm chất trong sáng, nghị lực vươn lên, tinh thần sống đẹp, biết trân trọng những giá trị lao động, sản phẩm của nông dân; Có ý thức bảo vệ cảnh quan, môi trường sinh thái nơi trồng sen; (3) Về kỹ năng: Rèn luyện một số kỹ năng sống: làm việc nhóm, giao tiếp, hợp tác, giải quyết vấn đề, quan sát, ghi chép, thuyết trình, sáng tạo sản phẩm; Biết vận dụng trải nghiệm vào học tập các môn học (Mỹ thuật, Tiếng Việt, Đạo đức, Tự nhiên và Xã hội, Lịch sử và Địa lý...) và vào sinh hoạt hằng ngày.

2.2.2. Nội dung giáo dục

Tùy điều kiện từng trường và từng khối lớp, nội dung giáo dục văn hóa sen có thể được triển khai theo các nhóm chủ đề:

Chủ đề 1: Sen trong đời sống tự nhiên: Đặc điểm sinh học của cây sen; điều kiện đất – nước – khí hậu; đa dạng các giống sen.

Chủ đề 2: Sen trong lao động và kinh tế địa phương: Nghề trồng sen; các công đoạn chăm sóc – thu hoạch; các sản phẩm từ sen (ẩm thực, dược liệu, hàng lưu niệm); vai trò của sen trong phát triển du lịch.

Chủ đề 3: Sen trong văn hóa tinh thần: Hình tượng sen trong ca dao, tục ngữ, truyện kể dân gian; sen trong kiến trúc, điêu khắc, lễ hội; ý nghĩa biểu tượng của hoa sen trong đời sống tinh thần người Việt.

Chủ đề 4: Sen và lối sống đẹp: Liên hệ phẩm chất con người với những đặc tính của sen: thanh khiết, kiên trì, vượt lên hoàn cảnh; giáo dục thái độ sống đẹp, trong sáng, có trách nhiệm.

2.3. Nguyên tắc và hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm giáo dục văn hóa sen

2.3.1. Nguyên tắc tổ chức

Để các hoạt động trải nghiệm đạt hiệu quả, cần tuân thủ một số nguyên tắc cơ bản bảo đảm mục tiêu giáo dục toàn diện hoạt động phải gắn với mục tiêu, nội dung chương trình giáo dục tiểu học, không tách rời quá trình dạy học trên lớp mà bổ trợ, mở rộng, làm sâu sắc thêm kiến thức, kỹ năng, phẩm chất của học sinh; Phù hợp đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi: Nội dung và hình thức tổ chức cần gần gũi, sinh động, có trò chơi, sáng tạo, tránh quá tải; thời lượng hợp lý, bảo đảm an toàn thể chất và tinh thần cho học sinh; Gắn với bối cảnh và nguồn lực địa phương khai thác tối đa các nguồn lực sẵn có: làng nghề sen, khu du lịch, nông hộ trồng sen, nghệ nhân, doanh nghiệp chế biến sen... để hoạt động không chỉ mang tính mô phỏng mà là trải nghiệm thực sự.

Phát huy vai trò chủ thể của học sinh: Học sinh được tham gia từ khâu đề xuất ý tưởng, chuẩn bị, thực hiện đến đánh giá; được lựa chọn nhiệm vụ phù hợp; được bày tỏ cảm xúc, suy nghĩ, sáng tạo sản phẩm cá nhân và nhóm; Đảm bảo tính kế thừa và phát triển văn hóa nhà trường hoạt động giáo dục văn hóa sen phải nằm trong tổng thể chiến lược phát triển văn hóa nhà trường, gắn với tầm nhìn, sứ mệnh, giá trị cốt lõi của nhà trường tiểu học ở địa phương.

2.3.2. Hình thức tổ chức cơ bản

(1) Một số hình thức có thể triển khai linh hoạt: Tham quan – học tập tại thực địa: đến cánh đồng sen, cơ sở chế biến sen; Khu du lịch sinh thái sen; học sinh quan sát, phỏng vấn nông dân, ghi chép nhật ký trải nghiệm. (2) Dự án học tập (project-based learning): nhóm học sinh thực hiện các dự án nhỏ như “Hành trình của hạt sen”, “Ngày hội ẩm thực từ sen”, “Sen trong thơ em”, “Sen với môi trường xanh của trường em”... (3) Câu lạc bộ/ Ngày hội văn hóa sen: tổ chức câu lạc bộ “Em yêu hoa sen”, ngày hội “Văn hóa sen Đồng Tháp” với các hoạt động vẽ tranh, làm sản phẩm thủ công, biểu diễn văn nghệ theo chủ đề sen. (4) Tích hợp trong môn học và hoạt động giáo dục: lồng ghép nội dung sen trong bài tập đọc, kể chuyện (Tiếng Việt), bài học về thực vật, môi trường (Tự nhiên và Xã hội), bài vẽ hoa sen (Mỹ thuật), bài giáo dục giá trị sống trong môn Đạo đức, hoạt động trải nghiệm hằng tuần.

2.4. Quy trình tổ chức hoạt động trải nghiệm giáo dục văn hóa sen

Quy trình có thể thiết kế theo các bước cơ bản sau:

Bước 1. Khảo sát và xác định chủ đề: Nhà trường tiến hành khảo sát điều kiện thực tế, nhu cầu, hứng thú của học sinh; trao đổi với phụ huynh, chính quyền địa phương, cơ sở trồng sen, khu du lịch... để lựa chọn chủ đề và hình thức trải nghiệm phù hợp.

Bước 2. Xác định mục tiêu, nội dung, tiêu chí đánh giá: Trên cơ sở chủ đề, giáo viên xây dựng mục tiêu cụ thể về kiến thức, kỹ năng, thái độ; lựa chọn nội dung trọng tâm; xác định sản phẩm học tập (bài thu hoạch, tranh vẽ, clip, tiểu phẩm, mô hình...); xây dựng tiêu chí đánh giá theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực.

Bước 3. Thiết kế kế hoạch tổ chức hoạt động: Kế hoạch cần thể hiện rõ: thời gian, địa điểm, lực lượng tham gia, nhiệm vụ từng nhóm, phương tiện – dụng cụ, phương án đảm bảo an toàn; cách thức tổ chức trải nghiệm (khởi động – hoạt động chính – chia sẻ – tổng kết).

Bước 4. Tổ chức cho học sinh trải nghiệm: Giáo viên đóng vai trò là người hướng dẫn, tổ chức; học sinh là chủ thể hoạt động. Trong quá trình trải nghiệm, giáo viên chú ý khuyến khích học sinh quan sát, đặt câu hỏi, ghi chép, chụp ảnh, phỏng vấn, thực hành (như thử trồng sen trong chậu, gói món ăn từ sen...).

Bước 5. Thảo luận, khái quát và chia sẻ: Sau trải nghiệm, học sinh trình bày sản phẩm cá nhân/nhóm; cùng thảo luận những điều đã học được về cây sen, nghề sen, con người Đồng Tháp, những phẩm chất cần noi theo từ hình tượng sen. Giáo viên giúp học sinh khái quát thành bài học về giá trị sống, gắn với mục tiêu chương trình.

Bước 6. Đánh giá và mở rộng ảnh hưởng: Đánh giá cần đa dạng: tự đánh giá, đánh giá lẫn nhau, đánh giá của giáo viên, phụ huynh, cộng đồng. Kết quả hoạt động nên được lan tỏa qua góc trưng bày sản phẩm, chuyên mục trên website nhà trường, hoạt động ngoại khóa... qua đó củng cố và phát triển văn hóa nhà trường gắn với văn hóa sen.

2.5. Vai trò của các lực lượng giáo dục trong tổ chức hoạt động

Theo lý luận về phát triển văn hóa nhà trường, hiệu trưởng giữ vai trò hạt nhân trong việc định hình tầm nhìn, tổ chức và dẫn dắt các hoạt động văn hóa trong nhà trường; Đối với hoạt động giáo dục văn hóa sen: Hiệu trưởng cần đưa nội dung này vào kế hoạch chiến lược phát triển nhà

trường, bố trí thời gian, kinh phí, cơ sở vật chất, lực lượng phối hợp; Khuyến khích giáo viên tham gia nghiên cứu, thiết kế hoạt động; tạo cơ chế ghi nhận, động viên kịp thời; Tăng cường kết nối với chính quyền, doanh nghiệp, cơ sở du lịch, làng nghề để tạo mạng lưới hỗ trợ bền vững; Giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn là người trực tiếp tổ chức, hướng dẫn, đánh giá hoạt động; cần có hiểu biết nhất định về văn hóa sen, về phương pháp dạy học trải nghiệm, về giáo dục giá trị sống cho học sinh tiểu học; Gia đình và cộng đồng là môi trường tiếp nối, giúp học sinh vận dụng điều đã học vào đời sống. Sự tham gia của phụ huynh (đồng hành trong chuyến tham quan, hỗ trợ nguyên liệu, kể chuyện, chia sẻ nghề nghiệp...) và của cộng đồng (ông dân trồng sen, nghệ nhân, hướng dẫn viên...) sẽ làm tăng tính chân thực, hấp dẫn và hiệu quả giáo dục.

III. KẾT LUẬN

Hoạt động giáo dục văn hóa sen thông qua trải nghiệm cho học sinh tiểu học là một hướng tiếp cận vừa mang cơ sở lý luận vững chắc, vừa có tính thực tiễn sâu sắc. Dựa trên lý luận về văn hóa nhà trường và giáo dục văn hóa, kết hợp quan điểm dạy học trải nghiệm, có thể khẳng định:

Giáo dục văn hóa sen góp phần cụ thể hóa mục tiêu phát triển phẩm chất, năng lực học sinh tiểu học; Thông qua các hoạt động trải nghiệm đa dạng, học sinh không chỉ hiểu hơn về cây sen và quê hương Đồng Tháp, mà còn hình thành những giá trị sống tích cực, tình yêu lao động, ý thức bảo vệ môi trường, niềm tự hào về bản sắc văn hóa địa phương; Việc tổ chức các hoạt động này, nếu được đặt trong chiến lược phát triển văn hóa nhà trường, sẽ làm phong phú diện mạo văn hóa học đường, góp phần xây dựng “Trường học gắn với cộng đồng – Trường học mang bản sắc sen”.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông – Hoạt động trải nghiệm, hoạt động trải nghiệm sáng tạo*, Hà Nội.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông cấp Tiểu học*, Hà Nội.
- Nguyễn Thị Phương và CS (2022) *Nghiên cứu đề xuất mô hình giáo dục giá trị văn hóa cho học sinh phổ thông Việt Nam trong giai đoạn mới*, Đề tài mã số CT.2019.08.02, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
- Nguyễn Hồng Thuận, Lê Thị Quỳnh Nga (2017), *Mô hình tư vấn học học đường trong nhà trường trung học*, NXB đại học Quốc Gia Hà Nội.
- Nguyễn Đức Chính (chủ biên) (năm 2012), *Giáo dục giá trị sống và kỹ năng sống cho học sinh phổ thông*, Nxb Giáo dục